

Rypejakten

Når jeg dør, skal jeg bli musvåk i Uvdal. Musvåken er ikke her nå, men kanskje den kommer snart. Jeg flytter meg opp mot himmelen, ser landskapet slik jeg har sett det fra fjellene over meg og fra kontoret med lukkede, slitne øyne. Hundrevis av meter høyere, helt opp til musvåken, lysten til å hoppe utfor og seile etter fuglen som speider etter feite liryper i den varme kreklingen. Nå skjemmes landskapet av Erik, som flyter med ansiktet ned i det kalde fjellvannet.

Det er langt fra Erik til setra. Vannet renner forbi ham og ender snart i bekken som klukker fredsommelig på utsiden av vinduet der jeg pleier å sove. Opp, opp før solen og legge i to jøtulovner og tasse i andres tøfler over det iskalde gulvet og sette meg i stolen med Cognacglass og sovepose og pledd og se ut av vinduet som ikke kan sees ut av før solen kommer, se elgen som skritter grasiøst over bekken og fortsetter forbi båthuset og kommer tilbake uten at vi ser det. Varmen fra ovnene og Erik som kommer stabbende ut og tar imot drammeglasset og klør seg i rumpa og lukter på fingrene og sier at vi må ta badstu snart.

Erik flyter med ansiktet ned. Det brune, kraftige håret ligger spredt ut i det iskalde vannet. Hælene på goretextstøvlene hans dupper i vannskorpen. Han er ikke langt unna. Kanskje tyve meter. Vinden har dratt ham med litt oppover fjellvannet og inn mot den islagte bredden. På veien inn dunket hodet hans mot en stein. Jeg hørte ikke lyden, men så at kroppen stoppet mot steinen og dreide sakte rundt før den fortsatte mot land.

Jeg håper at kroppen hans skal snu seg litt i vannet så ikke det ubeskyttede hodet støter mot iskanten. Lurer på om Erik er helt død, eller om hjernen hans fortsatt virker. Hjernen kan tåle mange minutter under vann når det er så kaldt som nå.

Å gå om morgenen i knasende rim og isete lyng med klaffene over ørene og votter rundt en iskald hagle og plutselig stå midt blant hvite, flaksende rypevinger og høre kaklingen til steggen og ikke engang rekke å få pekefingeren på avtrekkeren før skuddene fra Erik braker rundt meg. Og så av med sekken og ned med børsa på bakken og løpe. Løpe alt jeg orker etter de hvite vingene, opp langs fjellsiden så lungene holder på å sprenges og akkurat rekke å se den siste av fuglene slå ut med vingene og bremse ned langt, langt borte. Så tilbake til sekken og børsa og Erik. Gå etter rypene til det bare er et par hundre meter igjen, og så stille, stille ned på ryggen i lyngen. Vente en halv time så rypene roer seg og drikke kokekaffe fra termos og brødsriver med eplegele og brunost og ligge sidelengs og speide mot stedet der borte hvor de landet og se om jeg kan oppdage rypenes egen speider. En liten, tynn stilk av en hals, aldeles rolig, som en kvist eller rot som bare ser ut som en del av landskapet. Sovne der,

mens solen bryter gjennom skydekket og varmer opp lyng og blåbær og blir til denne lukten som bare er her oppe, bortsett fra den bleke antydningen i skapet hjemme der jaktklærne henger. Våkne svett og varm og åpne jakken og pirke Erik langt opp i nesen med et strå. Opp og stå på verkende fotsåler og hive på seg ryggsekken, og da, der vi står med uladde børser letter rypene rundt oss igjen. Puls i langt over hundre og løpe etter en gang til. Le og løpe og banne og klare det enda en gang. Enda en gang se de små fjærkledte ta en stor sving mellom toppene før de forsvinner i lyngen.

Den første dagen har enda ikke begynt, og Erik er død. Børsene kommer til å gå i stykker. Hvor lenge kan de ligge der nede uten å bli ødelagt?

Hælene hans synes ikke lenger. Støvlene hans begynner sikkert å fylles. Jeg kjenner en og annen iskald dråpe piple inn på den høyre vristen min. Luftboblen under jakken hans er mindre. Det hadde vært fint hvis han ikke sank. Det kjennes litt lettere å kunne se ham. Jeg har alltid vært redd for å synke på turen over med båten. Bilveien slutter ved båthuset på denne siden av vannet, så enten må vi bruke båten, eller så må vi gå rundt. Vi har aldri gått rundt første dagen, vi klarer ikke gå rundt med bagasje og proviant for en uke. Vi har aldri med flytevester opp hit. Alltid ellers, når vi sitter i kano på andejakt eller ror etter laks, men ikke på rypejakt.

Det er nesten som om temperaturen går i ring. Først kaldere og kaldere, og så blir det varmere igjen. Jeg har pakket soveposen i to plastposer og surret den med pakketape så den har blitt tett. Den har jeg tenkt at jeg kunne flyte i land på hvis båten skulle gå ned. Mobiltelefonen ligger i bilen. Jakt er guttegreier. Flytevest for en halv time på et grunt fjellvann er for pingler. Italienske kaliber .20 er homobørser. En sovepose i plastposer går an. Det er bare for at den ikke skal bli våt. Ikke fordi man er pysete og engstelig.

Eriks hode treffer den skarpe iskanten. Kroppen dreier og legger seg langs bredden. Han kommer nok til å synke. Kanskje det er så grunt at han ikke blir helt borte for meg.

Vi tar alltid en velkomstdram før vi tar båten over. Inn og søker ly i båthuset og opp med en flaske Larsen og to korker til hver. Kjenner at den renner nedover og varmer og varmer. Varmen er borte nå. Vi dyttet båten utpå. Jeg rodde først. Jeg liker å ro. Måtte slå årebladene gjennom isskorpen og dyttet mer enn rodde oss utover. Erik slapp ned motoren. Noen ganger starter den. Andre ganger ror jeg helt over. Jeg vil helst ikke at motoren skal starte, for ferien min begynner her. Dette er ikke en del av reisen, det er en del av ferien, men Erik vil opp til setra. Han synes ikke noe om å være i båt.

Han glemte choken, men husket den etter hvert, selv om jeg ikke sa noe. Så startet den lille tassen. Hostet og harket og spyttet og skjøv oss fremover. Da Erik blunket spøkefullt og

gav full gass, virket det som om hele akterspeilet revnet der motoren satt. Erik forsøkte å holde igjen motoren, men den dro seg inn under båten og forsvant. Så fosset vannet inn. Først virket det ikke som om båten sank, for det meste av bagasjen ble liggende oppå vannet, men jeg kjente det da vannet gikk over støvleskaftene og inn gjennom buksene og opp mot knærne. Erik reiste seg og lo. Så rett på meg og ristet uforstående på hodet og lo. Jeg reiste meg også. Vi så på hverandre, og Erik lo igjen da vannet nådde ham til skrittet. ”Ho, kaldt på kølla”, brølte han.

Han ropte at vi skulle svømme til land. Jeg rakk ikke å si noe før han kastet seg uti. Selv om jeg visste at han ikke måtte gjøre det, klarte jeg ikke si noe. Vannet var så kaldt at jeg nesten ikke klarte å puste ut. Bare gispe inn og inn og inn. Jeg visste at han ikke kunne svømme med støvler og patronbelte og jakke og bukser, men Erik visste ikke det.

Han tok et par tak før han gikk under. I det klare vannet kunne jeg se hvordan han sparket fra mot bunnen. Han sank i og mudderet virvlet opp. Erik famlet med spennen på patronbeltet og klarte å få det av seg. Så vred han seg rundt i vannet og lette etter skolissene. Han klarte å få opp den ene, men så måtte han opp og trekke luft. Armene fektet vilt, og et kort sekund var han over og gispet i seg frisk luft. Jeg så øynene hans, og skjønnte at han forstod hva som skjedde. At han ikke lekte en lek, men at han kjempet for livet. Ansiktet ble helt hvitt på de få sekundene han var under. Samtidig sank jeg i til skuldrene, og famlet med føttene etter toften på båten. Jeg fant den, gikk opp på den og vant noen centimeter. Så rakk vannet meg til halsen, og jeg strakk meg på tærne og suget lungene fulle og gjorde meg klar til å gå under da båten støtte mot bunnen. Den sank sakte ned i mudderet og la seg til ro da jeg trodde vannet skulle fylle øregangene. Det tok litt tid før jeg skjønnte at jeg ville bli stående her med hodet så vidt over vannet. At jeg kunne ta meg tid til å puste. Så pustet jeg ut, og så inn, og så ut igjen og skjønnte at jeg fortsatt var over vann. At jeg hadde fått en utsettelse.

Det gikk tregere med Erik. En gang til brøt en hånd vannflaten, men snart var det bare vinden som laget krusninger på vannet. Etter en stund kom kroppen til overflaten med ryggen først. Den rettet seg ut så han ble liggende med armene ut til siden. Jeg ventet en stund på at han skulle sprette opp og hoie sitt sedvanlige ”bare kødda” og svømme lekent inn til land, men han var like urørlig.

Soveposen er langt borte nå. Jeg kan se vinden dra den videre langs fjellvannet. Den var bare noen meter unna da jeg husket på den, men likevel utenfor rekkevidde.

Tenk at den venstre foten er tørr enda. Den høyre begynner å bli borte, som resten av kroppen. Jeg får ikke av patronbeltet, jeg finner det ikke med de valne fingrene mine. Kanskje jeg kunne dra ut patronene en for en hvis jeg dukker under og ser, men jeg må vente litt.

Der kommer endelig musvåken. Over den høyeste fjelltoppen ser jeg ham komme seilende. Jeg kjenner varmen bre seg i meg, glemmer et øyeblikk å stå på tærne, og ørene fylles med vann. Det blir stille og fredelig. Tenk om han der oppe føler for meg slik jeg føler for ham. Slik jeg ville ha følt hvis jeg fant ham skadet i fjellene. Der er han igjen, tenker musvåken og vinker til meg. Raringen som løper rundt her hver høst. Bli med da, vel. Kom ut av de våte klærne og bli med. Fly med meg og lek sisten med lirypane og få varmen i deg igjen. Strekk armene ut, spark i fra, fly opp med meg. Du kan hvis du vil.

Jeg forsøker å få opp jakken, men fingrene finner ikke frem i vannet. Bevegelsen pumper nytt isvann inn i jakken. Jeg må stå helt rolig. Bare litt til.

Ketil Melhus